

ADVOKATFORENINGEN

**RAPPORT OM NÆRINGS
LIV OG MENNESKERETTIGHETER
FOR ADVOKATER**

Næringsliv og menneskerettigheter for advokater

Veiledning for norske advokater og advokatfirmaer om hvordan menneskerettigheter bør respekteres i advokatvirksomhet, og anbefalinger til Advokatforeningen om tiltak som bør gjøres for å fremme FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter («FNs veiledende prinsipper») blant norske advokater.

1. Innledning – bakgrunn og utvalgets utredning

Advokater driver næringsvirksomhet. I mange tilfeller er det tale om meget omfattende næringsvirksomhet og tjenesteyting til norske og utenlandske foretak. Advokatfirmaene har dessuten egne ansatte og er selv innkjøper av varer og tjenester. I dag innebærer dette at advokatene ikke bare er bundet av de advokatetiske reglene i sin virksomhet, men at også kravene til ansvarlig næringsliv gjelder for advokatene og advokatfirmaene. Når det gjelder næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene, står FNs veiledende prinsipper fra 2011 helt sentralt som den anerkjente, globale standarden.¹

Regjeringen har fulgt opp FNs veiledende prinsipper med en nasjonal handlingsplan hvor det forventes at alle norske selskaper gjør seg kjent med FNs veiledende prinsipper og benytter disse prinsippene for utvikling av sine strategier for ansvarlig forretningsdrift der dette er relevant.²

FNs veiledende prinsipper gjelder for alle typer næringsvirksomhet, og det er ikke tvilsomt at prinsippene også gjelder for advokater og advokatfirmaer. På det internasjonale plan har International Bar Association (IBA) vedtatt veiledninger om næringsliv og menneskerettigheter for henholdsvis advokatforeninger³ og forretningsadvokater⁴ – begge basert på FNs veiledende prinsipper. FNs veiledende prinsipper og IBAs veiledninger er fulgt opp av nasjonale advokatforeninger. Sveriges advokatsamfund har utarbeidet og vedtatt program for Advokatsamfundet og retningslinjer for forretningsadvokatfirmaer om næringsliv og menneskerettigheter.⁵ Samtidig vedtok det Svenske advokatsamfundet en ny regel i sine etiske retningslinjer. The Law Society for England and Wales har utarbeidet en veiledning kalt «Business and Human Rights: A practical Guide», basert på anbefalinger fra foreningens «Business and Human Rights Advisory Group».⁶ Flere ledende internasjonale advokatfirmaer har vedtatt egne menneskerettighetspolicyer.⁷

Advokatforeningens hovedstyre har vedtatt at det skal utarbeides et program for Advokatforeningens arbeid for å fremme FNs veiledende prinsipper og praktiske retningslinjer for norske advokatvirksomheter om næringsliv og menneskerettigheter. Hovedstyret oppnevnte den 30. april 2017 et ad hoc-utvalg for å utarbeide et slikt program for Advokatforeningen og retningslinjer for norske advokater og advokatfirmaer som skal bidra til å sikre kunnskap om, og etterlevelse av, FNs veiledende prinsipper i advokatbransjen. Utvalget har bestått av:

- Frode Elgesem, advokat, Elgesem advokatfirma, leder
- Nils Thommessen, advokat, Advokatfirmaet Wiersholm
- Anne Sofie Bjørkholt, advokat, Advokatfirmaet BA-HR
- Siv Blanca Børge-Ask, advokat, Union Gruppen
- Morten Andreas Lind, advokatfullmektig, Advokatfirmaet CLP⁸

Advokatfullmektig Amna Avdagic har vært utvalgets sekretær.

1. Innledning – bakgrunn og utvalgets utredning

Mandatet er vedlagt denne utredningen. Utvalgets arbeid ble avsluttet i november 2017.

Utvalget gir i denne utredningen først en introduksjon til FNs veiledende prinsipper og deretter en redegjørelse for formålet med veiledning og hvilken betydning FNs veiledende prinsipper vil ha for advokater og advokatfirmaer. anbefalinger til Advokatforeningen finnes i Vedlegg 2 og den praktiske veiledningen til advokater og advokatfirmaer finnes i Vedlegg 3 A. I Vedlegg 3 B gis en særskilt veiledning for bedriftsadvokater. Til hjelp for advokatfirmaenes arbeid med å implementere FNs veiledende prinsipper finnes det i Vedlegg 4 et forslag til standard tekst i oppdragsbekreftelser og i Vedlegg 5 et eksempel på en menneskerettighetspolicy for advokatfirmaer.

Til sist i utredningen finnes lenker til nyttige ressurser som finnes på internett.

2. FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter

FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter fikk enstemmig tilslutning fra FNs menneskerettighetsråd i juni 2011. Prinsippene gjelder for alle næringsvirksomheter uten hensyn til størrelse, bransje, forretningsmessig kontekst, eierskap eller struktur. Prinsippene er resultat av en omfattende, seks år lang prosess hvor interessenter ble konsultert. Arbeidet ble ledet av professor John Ruggie ved Harvard's Kennedy School of Government, som var oppnevnt som spesialrapportør for FNs generalsekretær, Kofi Annan.

FNs veiledende prinsipper er ikke rettslig bindende. Men de er likevel ansett som den globale autoritative standarden for næringslivets menneskerettighetsansvar. Et stadig økende antall bedrifter implementer prinsippene og krever av sine leverandører og forretningspartnere at de følger samme standard. Prinsippene finner dessuten veien inn i lovgivningen på ulike måter. Lov om offentlige anskaffelser § 5 er et eksempel på dette. Det samme er forslag til nye krav til redegjørelse for samfunnsansvar i § 9-5 i NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt. Fra rettsutviklingen i andre land kan særskilt nevnes Modern Slavery Act i Storbritannia⁹ og en generell lov om plikt for store selskaper til å foreta aktsomhetsvurderinger i Frankrike.¹⁰ Denne tendensen vil ventelig fortsette og understreker behovet for kompetanse i advokatfirmaene om næringsliv og menneskerettigheter.

FNs veiledende prinsipper bygger på «protect, respect and remedy»-rammeverket. Det ligger i dette at prinsippene bygger på tre pilarer: (1) statens plikt til å beskytte mot brudd på menneskerettighetene og sikre rettighetene for alle, (2) næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene og (3) behovet for at rettigheter og plikter blir støttet av effektive rettsmidler når de brytes. Det er særlig pilar 2 som er av betydning for en privat advokatvirksomhet, men også pilar 3 kan sette krav.

Det grunnleggende kravet til næringslivet er at virksomheter skal unngå å krenke andres menneskerettigheter og å håndtere krenkelser som virksomheten er direkte knyttet til gjennom sine forretningsforbindelser. En forretningsvirksomhet kan forbindes med menneskerettighetsbrudd på tre måter*:

- Virksomheten kan forårsake menneskerettighetskrenkelser.
- Virksomheten kan medvirke til menneskerettighetskrenkelser.
- Virksomhetens operasjoner, varer eller tjenester kan være direkte knyttet til menneskerettighetskrenkelser gjennom en forretningsforbindelse.

Virksomhetene forventes for det første å unngå å forårsake eller medvirke til krenkelser gjennom sine egne aktiviteter, og dessuten å håndtere slike krenkelser dersom de skjer. For det andre forventes virksomhetene å bestrebe seg på å forebygge og avhjelpe krenkelser som er direkte forbundet med selskapets virksomhet, tjenester eller produkter gjennom en forretningsforbindelse, selv om selskapet ikke selv har forårsaket eller medvirket til krenkelsen.

* Vi bruker her begrepet «menneskerettighetskrenkelser». Næringslivet er imidlertid ikke rettslig forpliktet av internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter. Det er det bare stater som er. Næringslivet kan derfor ikke bryte menneskerettighetene i rettslig forstand. FNs veiledende prinsipper bruker begrepet «adverse human rights impacts», som understreker at forskjellen mellom næringslivets og statenes roller og rettslige ansvar. Det er viktig å ha denne forskjellen i mente når man ser på næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene.

2. FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter

Det er altså ikke tilstrekkelig å holde «orden i eget hus» – man må også ha oversikt over risikoer for krenkelser av menneskerettigheter som virksomheten kan knyttes til gjennom hele leverandør- eller verdikjeden, og hos andre forretningspartnere. På den annen side vil ulike virksomheter arbeide med risikoene på ulik måte alt etter hvor man er i verdikjeden. En investor bør for eksempel i sitt arbeid kunne kreve og bruke informasjon som samles inn av det selskapet man er investert i, og bør som utgangspunkt kunne stole på det forebyggende arbeidet som gjøres i dette selskapet etter at man har forsikret seg om at arbeidet holder en god standard.

For at virksomhetene skal sikre respekt for menneskerettighetene, gir FNs veiledende prinsipper anvisning på tre grunnleggende elementer i arbeidet:

- Selskapet må ha en menneskerettighetspolicy hvor det forplikter seg til å respektere menneskerettighetene, og denne må innarbeides og gjennomføres i organisasjonen.
- Selskapet må gjennomføre aktsomhetsvurderinger som skal avdekke, forebygge, avhjelpe og redegjøre for hvordan selskapet håndterer sitt ansvar for å respektere menneskerettighetene.
- Selskapet må ha en prosess som setter det i stand til å gjenopprette krenkelser som det har forårsaket eller medvirket til.

Prinsippene sier uttrykkelig at måten som selskapene håndterer dette ansvaret på kan variere med bl.a. selskapets størrelse, bransje, sektor og forretningsmessig kontekst, i tillegg til alvorligheten av risikoer virksomheten er involvert i. Dette betyr at det ikke er tale om en «one size fits all» og små virksomheter vil nødvendigvis ikke kunne sette inn like store ressurser i dette arbeidet som store multinasjonale konsern. Men alle må gjøre noe, og risikoer for alvorlige menneskerettighetsbrudd må alltid håndteres.

Menneskerettighetsbegrepet er vidt og næringsvirksomhet kan ha innvirkning på nær sagt hele spekteret av rettigheter. FNs veiledende prinsipper viser til at «the International Bill of Rights» gir en autoritativ liste over de sentrale rettighetene. Denne består av FNs menneskerettighetserklæring fra 1948, FNs konvensjoner av 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og om sivile og politiske rettigheter og ILOs kjernekonvensjoner. Men også andre internasjonale menneskerettighetsinstrumenter kan være nødvendige å trekke inn dersom sakene tilsier det. I lys av dette er det nødvendig at selskapene prioriterer de risikoer som virksomheten er forbundet med og starter arbeidet med å håndtere de mest alvorlige risikoene.

3. Formålet med den praktiske veiledningen til advokater og advokatfirmaer

Formålet med den praktiske veiledningen er å forklare hvordan FNs veiledende prinsipper kan implementeres i en advokatvirksomhet. Det er i dag en klar forventning om at alle deler av næringslivet oppfyller sitt ansvar for å respektere menneskerettighetene. Advokatenes arbeid for å respektere menneskerettighetene i sitt arbeid vil dessuten følge naturlig av det grunnleggende advokatetiske krav om å «fremme rett og hindre urett», se Regler for god advokatskikk («RGA») pkt. 1.2.

På det praktiske plan vil veiledningen, forslaget til tekst i oppdragsbekreftelser og forslag til policy lette den konkrete gjennomføringen av FNs veiledende prinsipper, og dessuten bidra til en lik praksis i bransjen. Det er ikke formålet med veiledningen å anbefale at norske advokater og advokatfirmaer legger seg på en høyere eller mer krevende standard enn det som følger av FNs veiledende prinsipper eller IBAs veiledning. Formålet er å lage en veiledning på norsk, basert på en gjennomgang foretatt av norske advokater, og som kan vedtas av Advokatforeningen. Formålet har vært å gi så konkret veiledning som mulig på et område hvor det fortsatt er en del usikkerhet.

Det understrekes igjen at FNs veiledende prinsipper ikke er rettslig bindende. Veiledningen innfører derfor heller ikke nye rettslige forpliktelser. På den annen side er FNs veiledende prinsipper ikke noe man «slutter seg til» eller «avtaler» at man skal være bundet av. FNs veiledende prinsipper gjelder – så langt de rekker – for alle næringsvirksomheter uten videre. Manglende etterlevelse av FNs veiledende prinsipper vil også være brudd på OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper kapittel IV. Dette kan eventuelt danne grunnlag for en klage til nasjonale OECD-kontaktpunkter.¹¹

Den praktiske veiledningen skal bidra til en økt oppmerksomhet omkring ansvaret for å respektere menneskerettighetene. Det er behov for økt kompetanse hos norske advokater og advokatfirmaer om næringslivets menneskerettighetsansvar. Klientene etterspør rådgivning på dette området og økt kompetanse gir således også nye forretningsmuligheter. Mye av dette vil være et naturlig påbygg til allerede kjent bistand innen compliance (antikorrupsjon, konkurranserett, miljø osv.). Nye områder for rådgivning kan være knyttet til kontraktsutforming med sikte på å sikre innsyn og oppfølging av menneskerettighetsarbeidet i klientens leverandørkjede, bistand med å sette opp og forbedre klientens egne retningslinjer og arbeid med å forebygge og håndtere menneskerettighetskrenkelser, håndtering av konkrete risikoer og hendelser, bistand i opprettelse og administrering av klageordninger og nye elementer i en finansiell due diligence – for å nevne noe.

I tillegg vil økt kompetanse bidra til en effektiv gjennomføring av prinsippene – og dermed en mer effektiv håndtering av risikoer – i egen advokatvirksomhet. Det kan være svært skadelig for omdømmet, og dermed forretningen, dersom firmaet blir involvert i alvorlige brudd på menneskerettigheter – i alle fall når det skjer uten å kunne vise til at man har på plass systemer for å håndtere risikoene. En viktig side ved veiledningen om FNs veiledende prinsipper er derfor at de vil hjelpe advokatvirksomheten til å håndtere risikoer for menneskerettighetsbrudd i firmaets verdikjede.

3. Formålet med den praktiske veiledningen til advokater og advokatfirmaer

Som i næringslivet ellers, vil advokatfirmaer som opptrer ansvarlig også være attraktive forretningspartnere. I næringslivet settes det i stadig større grad krav til ansvarlighet hos de aktørene man gjør forretning med. I praksis kreves det stadig oftere at et selskap må dokumentere gode og effektive interne retningslinjer og rutiner for ansvarlig næringsliv, herunder for anti-korrupsjon, miljøansvar og menneskerettigheter. Mange advokatvirksomheter har allerede notert seg klientenes økende fokus på menneskerettigheter, og det må antas at dette vil øke i årene fremover. Advokatforeningens veiledning er ment å være en støtte til firmaenes arbeid med å bedre håndteringen av risikoer for å bli knyttet til brudd på menneskerettighetene og dermed utvikle seg i tråd med denne utviklingen.

Erfaringen viser også at bedrifter som har en tydelig profil når det gjelder ansvarlig næringsliv er attraktive arbeidsgivere. Advokatfirmaer som følger den konkrete veiledningen vil på en tydelig måte vise at de arbeider for å respektere menneskerettighetene og vil trolig stille sterkere ved rekruttering av unge og engasjerte jurister, og også ellers virke motiverende internt.

Gjennomføring av FNs veiledende prinsipper i en advokatvirksomhet må tilpasses lovmessige rammer og andre advokatetiske regler. FNs veiledende prinsipper er fleksible og det er ikke tvilsomt at de må tilpasses de særlige kravene som stilles til advokatvirksomhet. Typisk vil advokaters taushetsplikt sette grenser for hvilke undersøkelser og tiltak som kan gjøres i en konkret sak og – ikke minst – hva firmaet kan rapportere om. Den helt generelle retten til å søke advokatråd for å få avklart sin rettsstilling kan heller ikke innskrenkes, selv ikke for den mest brutale overgriper. Advokaten skal dessuten bevare sin uavhengighet og arbeide med klientens interesser for øye og innenfor det oppdrag han eller hun har fått. I tvister må det være vide grenser for å forsvare klientens interesser. Slike problemstillinger og forholdet til andre grunnleggende krav til advokatvirksomhet må vurderes konkret ved utviklingen av firmaets retningslinjer og arbeidet med den enkelte klient og sak.

Advokatfirmaer forventes å respektere menneskerettighetene i sin egen innkjøpspraksis og som arbeidsgiver. Dessuten må advokaten unngå å medvirke til menneskerettighetskrenkelser gjennom sin rådgivning. Og innenfor de advokatetiske rammene kan advokater spille en viktig rolle for å sikre respekt for menneskerettighetene i det klientrettede arbeidet. Gjennom tydelige retningslinjer, gode aktsomhetsvurderinger, rådgivning og opplæring kan advokatene tilføre klienten betydelig verdi. I mange tilfeller har advokat og klient et langvarig samarbeid. Som «trusted advisor» vil det ofte være naturlig og verdifulle at advokaten også rådgir om menneskerettslige risikoer knyttet til prosjektene som han eller hun er involvert i og hvordan disse best håndteres. Advokaten bør også ha en beredskap for å vurdere om det er oppdrag som man ikke bør bistå i eller som man – innenfor de advokatetiske reglene – bør trekke seg fra dersom klienten ikke følger advokatens råd. I forbindelse med denne veiledningen er det både utarbeidet forslag til formuleringer i oppdragsbekreftelser som tar sikte på slike situasjoner og et eksempel på en menneskerettighetspolicy for advokatvirksomheter.

3. Formålet med den praktiske veiledningen til advokater og advokatfirmaer

Veiledningen antas å ha størst praktisk betydning for forretningsadvokatfirmaene. Men også i andre advokatvirksomheter kan forholdet til menneskerettighetene komme opp og det kan bli spørsmål om advokaten bør påta seg et konkret oppdrag hvor klienten kommer til å krenke andres menneskerettigheter, om det er behov for særskilt rådgivning om menneskerettslige risikoer knyttet til oppdraget eller om advokaten bør frasi seg oppdraget dersom klienten ikke følger rådet. Bedriftsadvokatene vil ofte ha en sentral rolle når det gjelder å sikre at bedriften de arbeider i etterlever krav til ansvarlig næringsliv, herunder ansvaret for å respektere menneskerettighetene.

Vedlegg

Vedlegg 1: Ad hoc-utvalgets mandat

Vedlegg 2: Utkast til program for Advokatforeningen om næringsliv og menneskerettigheter

Vedlegg 3A: Praktisk veiledning for advokater og advokatfirmaer om næringsliv og menneskerettigheter

Vedlegg 3B: Praktisk veiledning for bedriftsadvokater om næringsliv og menneskerettigheter

Vedlegg 4: Forslag til tekst i oppdragsbekreftelse om firmaets ansvar for å respektere menneskerettighetene (norsk og engelsk tekst)

Vedlegg 5: Eksempel på policy om respekt for menneskerettigheter for advokatfirmaer

Nettressurser

1. UN Guiding Principles on Business and Human Rights: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf
2. IBA Business and Human Rights Guidance for Bar Associations: <file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/URO4Q38A/IBA%20Business%20and%20Human%20Rights%20Guidance%20for%20Bar%20Associations.pdf>
3. IBA Practical Guide on Business and Human Rights for Business Lawyers: [file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/EHV97Z5T/IBA_Practical_Guide_\(June%202016\).pdf](file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/EHV97Z5T/IBA_Practical_Guide_(June%202016).pdf)
4. Det svenske advokatsamfundet: Företagande och mänskliga rättigheter (Business and Human Rights): https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatyrket/arbetsgruppsrapport_foretagande_och_manskliga_rattigheter_business_and_human_rights.pdf
5. Law Society of England and Wales: Business and Human Rights Advisory Group Recommendations: <http://communities.lawsociety.org.uk/Uploads/i/vc/BHRAGfinalRecommendations.pdf>
6. Law Society of England and Wales: Business and Human Rights A Practical Guide: <file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/EHV97Z5T/law-society-business-and-human-rights-guide.pdf>
7. CCBE: Corporate Social Responsibility and the Legal Profession Guidance II: http://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/CSR/CSR_Guides___recommendations/EN_CSR_20140206_CSR-and-the-Legal-Profession-Guidance-II.pdf
8. CCBE: Corporate Responsibility and the Role of the Legal Profession: http://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/CSR/CSR_Position_papers/EN_CSR_20130207_CSR-and-the-role-of-the-legal-profession.pdf
9. Law Firm Business and Human Rights Peer Learning Process: <https://business-humanrights.org/sites/default/files/documents/Law%20Firm%20BHR%20Peer%20Learning%20Process%20Report%20-%20FINAL%20ONLINE.pdf>
10. Artikkel av professor Cees van Dam: Enhancing Human Rights Protection: A Company Lawyer's Business: <http://docplayer.net/25752884-Enhancing-human-rights-protection-a-company-lawyer-s-business-inaugural-lecture-rotterdam-school-of-management-erasmus-university.html>
11. Artikkel av Frode Elgesem: Næringslivets menneskerettighetsansvar – også for advokater, Advokatbladet nr. 8/9 2016: <http://viewer.zmags.com/publication/c82ed879#82ed879/52>
12. Artikkel av Frode Elgesem: Ansvarlig næringsliv – en introduksjon, Juristkontakt nr. 8 2016: <http://www.juristkontakt.no/i/2016/8/juko-2016-08-b-976>
13. IBA Business and human rights for the legal profession: <https://www.ibanet.org/LPRU/Business-and-Human-Rights-for-the-Legal-Profession.aspx>
14. Handbook for lawyers on business and human rights: <https://www.ibanet.org/Handbook-for-lawyers/Contents.aspx>

Fotnoter

¹ OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper ble endret i 2011 slik at kapittel IV om menneskerettigheter samsvarer med FNs veiledende prinsipper. Disse instrumentene er således like på dette området.

² Handlingsplanen ble lansert i oktober 2015 og finnes på: https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/naringsliv/ud_naeringsliv_og_menneske_uu-versjon2.pdf.

³ IBA Business and Human Rights Guidance for Bar Associations, vedtatt 8. oktober 2015, finnes på: <file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/KYAQ5PZ2/IBA%20Business%20and%20Human%20Rights%20Guidance%20for%20Bar%20Associations.pdf>.

⁴ IBA Practical Guide on Business and Human Rights for Business Lawyers, vedtatt 28. mai 2016, finnes på: [file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/7ZQP3KK2/IBA_Practical_Guide_\(June%202016\).pdf](file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/7ZQP3KK2/IBA_Practical_Guide_(June%202016).pdf).

⁵ Vedtatt av Sveriges advokatsamfund 9. juni 2016, finnes på: https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatyrket/arbetsgruppsrapport_foretagande_och_manskliga_rattigheter_business_and_human_rights.pdf.

⁶ Business and Human Rights: A practical Guide finnes på: <file:///C:/Users/kj49/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/KYAQ5PZ2/law-society-business-and-human-rights-guide.pdf>.

⁷ Se for eksempel Clifford Chance: https://www.cliffordchance.com/expertise/practice_area/litigation_dispute_resolution/business-human-rights.html og Hogan Lovells: <https://www.hoganlovells.com/en/human-rights-policy>.

⁸ Morten Andreas Lind tiltrådte som dommerfullmektig ved Vesterålen tingrett i august 2017, men fortsatte som medlem av utvalget også etter dette.

⁹ Modern Slavery Act 2015: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents/enacted>.

¹⁰ Se for eksempel: <https://business-humanrights.org/en/france-natl-assembly-adopts-law-imposing-due-diligence-on-multinationals-to-prevent-serious-human-rights-abuses-in-their-supply-chains>.

¹¹ Se OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper, Part II.

ADVOKATFORENINGEN

KRISTIAN AUGUSTS GATE 9, 0164 OSLO | +47 22 03 50 50
POST@ADVOKATFORENINGEN.NO | ADVOKATFORENINGEN.NO